Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Октябрьскэй революциин 70 жылэй ойн хүндэтэй

№ 4 (17427) | 1987 оной январиин 6, вторник | Сэн 3 мүн.

РСФСР-эй Гүрэнэй шангуудые олгохо талаар РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй Президиумэй комиссиһаа

Литература, искусство болон архитектурын талаар РСФСР-эй Гүрэнэй шангуудые олгохо РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй Президиумэй комисси 1987 ондо РСФСР-эй Гүрэнэй шангуудые олголгодо худэлмэринүүдые байгша оной июлиин 1 болотор абаха байна.

Гүрэнэй, ниитын ба зохёохы эмхинүүд зохёол бүтээлнүүдые шан олголгодо дурадхаха ёһотой.

1986 оной июниин 15 болотор толилогдоһон (харуулагдаһан, баригдаһан) худэлмэринүүдые хаража үзэхэзээ комисси абаха байна.

Шангуудые олголгодо дэбжүүлхэ гуримуудта хабаатай асуудалнуудаар РСФСР-эй Гүрэнэй шангуудые олгохо РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй Президиумэй комиссида иимэ адресаар хандаха: 103274, Москва хото, Краснопресненскэ набережна, 2-дохи гэр, телефонууд- 205-59-16, 205-59-77.

ЖЭЛЭЙ ТҮРҮҮШЫН ҮДЭРНҮҮДҺЭЭ ГАБШАГАЙ ШАНГААР ХҮДЭЛЭЭ!

ҮДЭРҺӨӨ ҮДЭРТЭ ЭРШЭДЭНЭ

РЕПОРТАЖ

Нёдондо республика соомнай ажахынууд болон районуудай дунда үнеэн бүриһоо 2000 килограммһаа доошо бэшэ һу һаахын түлөө социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрүүлэгдэһэн байна. Байгша оной январиин 1-нэй мэдээгээр тиимэ урмашама үрэ дүн түйлагдаа гэхын аргагүй. Республикымнай һаалишад энэ шухала зорилгодоо хүрэжэ шадабагүй гэхэ гү, али үнгэрһэн 1986 ондо үнеэн бүриһоо дунда эргээр 1968 килограмм һүн һаагдаһан байха юм. Ахын, Хэжэнгын, Баунтын, Хурамхаанай, Баргажанай районууд энэ тэмсэлдэ хам оролсоһоншье һаа, дайшалхы зорилгоёо бэелүүлхэ хэрэгтэ бүхы бии байгаа арга боломжнуудаа, ноосэнүүдээ гүйсэд хэрэглэжэ шадаагүй гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Дээрэ дурсагдаша районууд үнгэрһэн жэлэй туршада үнеэн бүриһоо оройдоол 665—1673 килограмм һу һаагаа бшуу.

Һүүлэй арбан хоногой туршада республикын ажахынууд үнеэн бүриһоо һу һаалгаа 0,8 килограммаар дээшэлүүлбэшье, Мухар-Шэбэрэй, Ахын районуудта энэ үе соо һу һаамынь нилээд доошолуулагдаһан байха юм. Тусхайлбал, Мухар-Шэбэрэй районой колхоз, совхозууд эгээл мүнөө үедэ үнеэд, гунжадай тугаллажа эхилээд, үёһэ тэжээлэй хаа хаанагүй элбэг байһан үедэ үнеэн бүриһоо үдэртэ миил 3,6 килограмм һу һаана, энэнь урдахи декадынхиһаа 1,4 килограммаар бага болоно. Ахын районойхид мүнөө үнеэн бүриһоо 1,2 килограмм һу һаана. Хурамхаанай, Хэжэнгын районуудай ажахынууд үнгэрһэн арбан хоног соо һу һаалгаа нэмээжэ шадабагүй.

Эдэ районуудай иимэ үрэ дүнгүүдтэйгээр жэлээ түгэсэхэдэнь, республикын зарим түрүү районуудай ажахынууд, һүнэй фермэнүүд, комплекснууд үеэлэйшье һараануудта үнеэдэйнгээ һу шэмынь дээшэлүүлжэ байнхай. Хойто-Байгалай, Ивалгын, Прибайкалийн, Кабанскын, Бэшүүрэй районууд жэлэй туршада үнеэн бүриһоо 2000 килограммһаа дээшэ һу һааһан аад, мүнөө үнеэн бүриһоо үдэртэ 5,6—6,3 килограмм һу абана. Хорийн, Баунтын районууд сагаан эдээ элэгжүүлхэ талаар дары хэмжээ абаһанай ашаар үнгэрһэн арбан хоног соо һу һаалияа багаханааршье һаань, нэмээжэ шадаа.

Шэнэ жэлэй түрүүшын үдэрнүүдһээ эхилээд, үнеэдэй һу шэмые бүри ехээр дээшэлүүлхын түлөө һаалишадай, һу һаалиин фермэнүүдэй, комплекснуудай дунда социалис мүрысөөнэй эршые улам шангадхаха шухалада тоологдоно.

Үнеэн бүриһоо 2000 килограмм һу һааха гэшэ мүн лэ энэ жэлэй дайшалхы зорилго болохо ёһотой. Тиимэһээ республикын колхоз, совхозууд энэ тэмсэлдэ хам оролсоно, тэрэ зорилгодоо заатагүй хүрэхын түлөө оролдохо үзэлгатай. Энэмнай малшадай гарта!

ҮНЕЭН БҮРИҺӨӨ 2000 КИЛОГРАММҺАА БАГА БЭШЭ ҺУ ҺААХЫН ТҮЛӨӨ

РЕСПУБЛИКЫН АЖАХЫНУУДТА ҮНЕЭН БҮРИҺӨӨ ҺҮНЭЙ ХЭР ҺААГДАЖА БАЙҺАН ТУХАЙ

1987 оной январиин 1-нэй мэдээн

(һаагдаһан һүн килограммаар)

Районууд	Үнеэн бүриһөө һаагдаһан һүн: Жэлэй эхиньээ	Урдахи арбан хоногто (өүдхэдэ)	Һүүлэй арбан хоногто	Дээшэлэһэн, доошолоһониинь (+)(–)
Хойто-Байгалай	2409	5,9	6,3	+0,4
Кабанскын	2374	5,1	5,6	+0,5
Ивалгын	2277	5,4	6,4	+1,0
Мухар-Шэбэрэй	2202	5,0	3,6	–1,4
Прибайкалийн	2091	4,7	5,7	+1,0
Хорийн	2032	3,8	5,4	+1,6
Сэлэнгын	1988	3,6	5,0	+1,4
Бэшүүрэй	2047	4,9	5,6	+0,7
Түнхэнэй	2014	4,6	5,5	+0,9
Загарайн	1961	3,9	4,7	+0,8
Зэдын	1978	4,4	5,3	0,9
Тарбагатайн	1930	5,6	6,2	+0,6
Хяагтын	1836	4,0	4,9	+0,9
Ярууһын	1770	3,2	3,7	+0,5
Хурамхаанай	1664	2,5	2,5	—
Баргажанай	1673	3,0	3,3	+0,3
Захааминай	1719	4,3	4,5	+0,2
Баунтын	1617	3,1	3,4	+0,3
Хэжэнгын	1519	3,0	3,0	—
Ахын	665	1,5	1,2	–0,3
Республика	1968	4,3	5,1	+0,8

ҮСХЭЛ ЭРГАБА

Октябриин социалис революциин 70 жылэй ойн һайнаар үжалай амжалтаар үгэзэн һайшаалта үүсхэл Загарайн районой туршалга-үйлэдбэриин малд малай ажалай продукциые үйлэдбэрилхэ, гүйцэдэлдаха арбан хоёрдохи жылэй түрүүшын жэлэй даабаринуудые болгоно холо урид дүүргэлээтай. Эдэнэр һу һаалгаа 105 процент гэхэ гү, үндэр 11390 центнер сагаан үйлэдбэрилжэ, үнэлдэ 1985 онойхидо һу абалгаяа 20 процентээшэлүүлжэ шадаһан юм. Иигэжэ тус ажахын һу гүрэндэ тушааха жэлэй даабариие 109 процент, гүйцэдэлдаха түсэбөө 106 процент дүүргэжэ шадаа. Жэлэй шада бүхыдөө 580 тухэриг дүүргэлээ. Малай гарсан хоёр дахин хороогоо.

Оной малай үбэлжэлдэ һайнаар үнгэрэгхэн Хорийн ОПХ-гай луговодствоо бэлэдхэгшэд үбэлжэлэй толгой бүхэндэ 23 центнер тэжээлэй единицын гаргаһэн гол зорилго болоо. Тэжээлэй неосэлһэн хэмжээ харюусалгатай хадаа адууһа малай ашаг ашаглаһан дээшэлүүлхэ арга олдоно. Шэнэ жэлэй малай үбэлжэлдэ социалис уялгаяа амжалтатайгаар дүүргэхэ, — гэжэ Закалтусай һаалинин фермые даагша А. С. Никонов хэлэнэ.

Дурсагдагша коллективэй гэшүүд хүрэжэ Кабанскын шубуунай фабрикын һаалишадтал адли гурбан мянганай хилэ дабаһаар тэмсэлдэ оролсонхой. Эндэ мэргэжэл шадабаритай һаалишад олон. Жэшээлбэл, Людмила Ивановна Коношонок, Нина Александровна Киселева гэгшэд нёдондо һу үйлэдбэрилжэ, түсэбөө холо үлүүлээ бэлэй.

Фермын үнеэдтэ силос, үбһэн, хэршэгдэһэн һолоомон, талха таряанай зүйл үгтэнэ. Һаалишад тугаллаха үнеэдээ саг болзортоиь шэргээжэ, зоотехническэ заабариин ёһоор харууһална. Һая тугаллаһан үнеэдээ, иланганяа гунжануудаа үдэртэ хэдэн удаа һаажа байдаг гуримтай. Эндэ һу шэмэтэй үнеэдэй түл түрэсэнь тон нариннаар бүридхэлдэ абтажа, малай үүлтэр һайнаруулха худэлмэринь гуримшуулагданхаи.

— Һаагдадаг үнеэдтээ абтаһан һу шэмынь эргээр тэжээлыень хубаарилжа үгэнэбди. Ойрын үдэрнүүдтэ сагаан эдеэн эрид дээшэлүүлэгдэхэ. Ушарынь гэхэдэ, январь, февраль һараануудта үнеэд олоороо тугаллаха юм,— гэжэ һаалишан Нина Киселева мэдүүлээ һэн.

Закалтусай фермын коллектив һүнэй шанар һайжаруулжа, доторой гаргаша хороохоор шанга тэмсэл ябуулна. Эндэ һайн шанартай һу үйлэдбэрилжэ тушаагшад тусгаар урмашуулагдадаг гуримтай. Фермэдэхи һүнэйнь лаборатори һаагдаһан һүнэй сэбэрые, тоһолигыень тэрэ доронь тодорхойло. Тиихэдэ үнеэдэй һу тугалнуудта багаар уулгажа, доторой гаргаша хизаарлаха зорилготойгоор искусственна аргаар ураг, һүн бэлдэгдэжэ тугалнуудта эдюулэгдэнэ.

Ажахын һаалишадай дунда социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрүүлэгдэнхэй. Дүнгүүдынь һара бүхэндэ хоёр удаа согсологдожо, эрхимлэгшэдынь урмашуулагдана. Закалтусай фермын һаалишад Тимлюйн фермын коллективтэй мүрысэхөөр хэлсээ баталжа, дээшэлүүлэгдэнэн социалис уялга абанхай. Һүүлэй дүнгөөр ажахы дотор дэлгэрһэн ажалай тэмсэлдэ Закалтусай фермын коллектив шалгаржа, шангай һуури эзэлээ.

— Мүнөө Закалтусай фермын һаалишад ехэ зорилго хараалаанхай. Байгша ондо үнеэн бүриһөө 3000 килограммһаа багa бэшэ һу һаажа, республикын һаалишад — гурбан мянгатанай клубай гэшүүд болохоор тэмсэлдэ оролсонхой. Үбэлжэлгын үедэ һу ехээр һаахаар абаһан уялгаяа амжалтатайгаар дүүргэхэ аргатай. Тобшолбол, эндэмнай социалис мүрысөөн үдэрһөо үдэртэ улам эршэдэнэ,— гэжэ Байгалай ОПХ-гай профкомой түрүүлэгшэ Н. Коковин хэлээ бэлэй.

В. ЖИГЖИТОВ.
манай корр.

Кабанскын район.

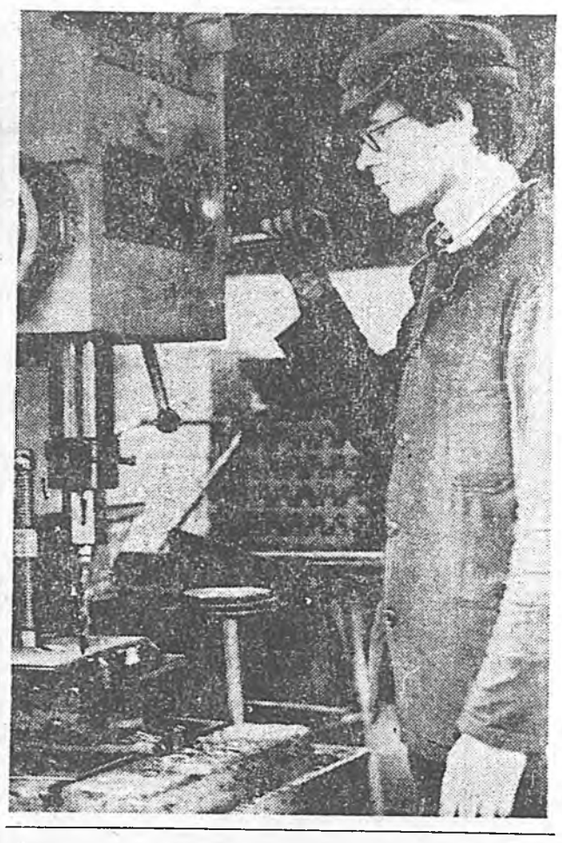

Улаан-Удын Калининай нэрэмжэтэ локомотивна депогой ажахын цехэ 40 гаран слесарьнүүд худэлдэг юм. Арбан хоёрдохи табан жэлэй түрүүшүүлэй нэгэн 4-дэхи разрядай слесарь Михаил Владимирович Гранадые нэрлэмэр. Залуу слесарь коллектив соогоо мэдэжэ болоһоор үнинэй. Тэрэ цехэй комитедэй, депогой комсомолой комитедэй Сюрогой гэшүүн юм. Михаил Владимирович өөрынгөө сүлоо сагай хэды бага байбашье, коллективэйнгээ ниитын ажабайдалда эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: М. В. Гранат.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ХУРЬГАДАЙ МААРААН СОО

Ахын районой «Улаан Аха» колхозой эхэ хонидой отерануудые даагшад Шэнэ жэлые ехэл сүлөө тухагүй уттабад. Эндэ түл абаха харюусалгатай хаһа түлэгтөө оронхой. Ажалай Алдар Солын хоёрдохи, гурбадахи шатын орденуудтай, КПСС-эй райкомой бюрогой гэшүүн И. Б. Соётова мүнөө 70-аад хурьгадтай болобо. Энэл ажахын дүршэлтэй хонишодой нэгэн Владимир Урбаев Евдокия Аюшеевна хани нүхэртэеэ 80 хурьгадые абаа. Тиихэдэ Владимир Ошоровой даадаг бригадада мүн тэды эзэргэ шэнэ түл гарза хоролтогүйгөөр түлжүүлэгдэжэ байнхай.

В. ГАЛСАНОВ.

ЭДЭБХИ УЛАМ ХҮГЖЭНЭ

Гусиноозерскын 4-дэхи автобазын худэлмэрилэгшэд КПСС-эй XXVII съездын шиидхэбринүүдые бэелүүлхын түлөө социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлэн ажаллажа эхилээ һэн. Тус коллектив ашаа зөөхэ жылэйнгээ даабариие нёдондо ноябриин 7-до сүм дүүргээ бэлэй. Тиигэжэ жылэй түсэбһөө гадуур 300 мянга гаран тонно ашаа зөөжэ, олзо оршын түсэб 630 мянган түхэригөөр үлүүлэн дүүргэгдээ.

Автомобильна транспортын ашаг үрэ дээшэлүүлхэ, бии байгаа оньһон түхеэрэлгэнүүдые бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглаха арга боломжонууд бодоторр бэелүүлэгдэжэ байна. Жэшээнь, Петр Степанов, Анатолий Яковлев гэгшэдэй хүтэлбэрилдэг жолоошодой бригаданууд мүнөө февралиин тоосоогоор худэлнэ. Дурсагдагша бригаданууд һара бүридэ тоннокилометрэй [illegible] дээ барыяа жэншэдгүй үүсгэлэй. Дүүрэгдэг, мүн даалгагдаһан техникээ саг үргэлжэ бүрин бүтэн байлгадаг, үйлэдбэриин гурим, ажалай журам нариннаар сахидаг заншалтай. Тэрэшэлэн Петр Ереминой хүтэлбэрилдэг бригада 1986 оной түсэбые болзорһоонь холо урид дүүргээ бэлэй.

Автомашина техническэ талаар хангалгын худэлмэри оньһожоруулагдажа, гэр ажал тон бага болоһон жэшээтэй.

Энэ ехэ автобазын зуу гаран жолоошод, слесарь-заһабарилагшад бусадшье мэргэжэлтэй худэлмэрилэгшэд ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, худэлмэриин шанар һайжаруулха арга замуудые бэдэриэ. Автобазын түрүү жолоошод Карпов, Куйдин, Колесник гэгшэд жылэйнгээ даабариие үлүүлэн дүүргэһэн, урлан нарижуулгын хэдэн арбаад үнэтэ дурадхалнуудые оруулһан байна. Жолоошод болон заһабарилагшад хэрэггүй болоһон прицепүүдые заһабарилан шэнэлнэ, заримдаа шэнэ прицепүүдые бүтээнэ. Тиигэжэ Галуута-Нуурай ГРЭС-эй хоёр [illegible] эзлжээнэй барилгада х[illegible] ашаа зөөжэ байһан энэ автобазын худэлмэришэд байгша ондо бүри ехэ хубитаяа оруулхань дамжаггүй.

Р. БАЛДАНОВ.

ҺОНИРХОЛТОЙ УУЛЗАЛГА

Партийн Буряадай обкомой нэгэдэхи секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй депутат А. М. Беляков январиин 3—4-дэ Хойто-Байгалай районой город, поселогуудаар, худөө нютагуудаар ябажа, һаалишадтай, механизаторнуудтай, БАМ-ай барилгашадтай уулзажа, хурдадхалгые, шэнэдхэн хубилгалгые үргэн дэлгэрэтэйгээр бэелүүлжэ байһаниие хараһан, ажал хэрэгтэйнь дүтэ танилсаһан байха юм.

«Ангарский», «Эстония», «Северный» совхозуудай худэлмэришэдтэй уулзажа, ажал хэрэгүүдээрнь һоньрхобо.

Январиин 4 нэй үдэшын 6 час. Северобайкальск хотын «Байгал» гэжэ соёлой байшан соо районой партийно-ажахын эдэбхитэд, городой ажалшад олоороо сугларба. Партийн обкомой нэгэдэхи секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй депутат А. М. Беляковтой уулзалгые КПСС-эй Северобайкальскын горкомой нэгэдэхи секретарь В. А. Никулинский нээбэ.

— Хоёр үдэрэй туршада Хойто-Байгалай районой ажахынуудаар ябажа, хүн зонтой уулзажа, хөөрэлдэбэб. Һайн юумэн ялала олон. БАМ-ай барилгашад эрхим түрүү ажалаараа, эрид шиидэнги абари зангаараа бүхы орон дотороо суурхаһан ааб даа. Худөөгэй ажалшад БАМ-айхидһаа халташье гэгдэнэгүй. Хурдадхалгын табан жэлые районой ажалшад яһала һайнаар эхилээ. Бидэ бултадаа БАМ-ай барилгые болзорһоонь урид дүүргэхэ хэрэгтэ бүхы хүсэ шадалаа элсүүлхэ ёһотойбди,— гэжэ А. М. Беляков үгэ хэлэхэдээ мэдүүлбэ.

Барилга-хабсаралгын 708-дахи поездын худэлмэришэн А. Л. Мотор, Северобайкальскын больницын врач Э. Ф. Барданова, һаалишан А. Е. Сорокина болон бусад уулзалга дээрэ үгэ хэлэхэдээ, город болон поселогуудта байрын гэрнүүдые, социально-соёлой байшангуудые бүри олоор бариха тухай депутат А. М. Беляковто захиба.

К. ЖАМЬЯНОВ.

ТЭЖЭЭЛЭЭ ҺАЙНААР БУЙЛУУЛНА

Буйлуулжа шанаһан тэжээл малда эдюулхэдэ, тэдэнэй ашаг шэмэнь хараа байса дээшэлдэг гэжэ худөөгэйхид һайн мэдэхэ ёһотой. Энэ талаар Зэдын районой Бооцын совхозуудай дүршэлөөр баян болонхой. Эдэнэр жэл бүхэндэ үбэлэй һарануудта шэнгэн тэжээл буйлуулжа, бүхы малайнгаа гүүртэ, отара, фермэнүүдтэ асаржа үгэдэг заншалтай юм. Энэшье үбэлжэлгын үедэ шэнгэн тэжээл буйлуулдаг кухнинуудаа эртүүр худэлгэжэ эхилһэн байна. Эндэ хэрэгтэй болохо эрдэмнүүд эртэзнһээ асарагдаа, хүнүүд, техникэ олоор үгтөө бэлэй. Кухнинуудта худэлхэ худэлмэрилэгшэдэй салин хүлһэн, урмашуулгын хэмжэнүүд саг соогоо баталгаалгаһан байха юм.

Мүн совхозой тэжээл буйлуулдаг хөөр кухни сүүдхэдэ 45—46 тонно бурдууг шанажа үгэнэ. Иимэ тэжээлээр ажахын бүхы хонин һүрэг хангагдадаг болонхой. Үдэр бүри хониндо дунда эзэргээр 1,5—2,0 килограмм бурдууг хүртэдэг.

Шэнгэн тэжээл хайшан гээд буйлуулагданаль гэжэ харабал, 3 тонно бурдууг бэлэдхэхын тула 2 мэшээг талха, таряанай зүйл, 2 центнер холимол гурил, дабһан, мел, заганнай тоһон болон бусад минеральна бодосууд тогтоогдомол зоотехническэ нормын ёһоор холигдосод, шанагдадаг байна. Иигэжэ буйлуулагдаһан тэжээлэй 50—60 градус халуун байхадань, механизаторнууд Юрий Логачев, Владимир Плюснин, хөөр МТЗ түхэлэй трактораар отераануудта шэрэжэ асарна. Хонишодой бригаданууда иимэ тэжээл хэхэ тусхай амһарта-термосуудтабигданхай. Энэмнай газаа талаһаа хабтагайгаар бүригдэжэ, хохироор шэглагдажа дулаалагдаһан томо түмэр амһарта болоно. Мүн дээрэһээнь дулаае табихагүйнь тула тусхай хаалта зохёогдонхой. Асарагдаһан тэжээлэй тэн хахадынь тэрэ дороо хэрэглэгдэжэ, бэшьень дахин уулгатараа зэ амһарта соогоо байлгахадань, хүрэдэгүй байха юм. Иигэжэ совхозой хонид үдэртэ хоёр дахин бүлеэн тэжээл уунна.

Эдэ кухнинуудта ажалаа һэйн мэдэхэ хүнүүд томилогдонхой. Жэшээлхэдэ, нэгэдэхи кухнидань Иннокентий Константинович Хребтов, Владимир Тоут гэгшэд ажалладаг. Эдэнэр сүүдхын туршада иимэ тэжээл олон дахин буйлуулдаг гуримтай. Заримдаа электрын элшэ хүсэн таһалдажа, ажалыемнай нилээд «һаатуулна» гэжэ эндэхи худэлмэрилэгшэд мэдүүлээ һэн.

Тэжээл бэлэдхэдэг звеногой гэшүүд хонин һүрэгнөө гадна бурууд, хашарагууд, шахан таргалуулгын гүүртын малые бурдуугаар хангадаг байха юм. Иимэ тэжээлээр хангадаһанай ашаар үнгэрһэн һарада бурууд, хашарагуудай толгой бүриин шэнгүүрынь сүүдхэдэ 600 граммаар, шахалгын мал 1043 граммаар нэмээгдээ.

Фермэ бүхэнэй тэжээл буйлуулдаг цехүүд һаалиин малда баһал шэнгэн тэжээл бэлэдхэдэг. Иигэжэ совхозой бүхы адууһа мал үбэлэй үедэ шанагдажа бэлэдхэгдэһэн шэнгэн тэжээлээр гүйсэд хангагдана гээшэ.

Кухнинуудай худэлмэрилэгшэд иигээд удангүй хурьгадта тусгаар кисель шанадаг болохонь.

Д. АЮШЕЕВ,
манай штатнабэшэ корр.

ШАГНАЛ

Республикын геологиин эмхинүүдтэ удаан саг соо аша үрэтэйгөөр ажаллаһанайнь түлөө, түрэһөөр 50 наһа гүйсэнэнтэйнь дашарамдуулай, Сэлэнгын геолого-бэдэрэлгын экспедициин начальник Виктор Степанович Шлапакопые Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаба.

• • •

Республикын экономико болон финансые хүгжоохэ, бэхижүүлхэ талаар габьяатай байһанайнь түлөө, арадай депутадуудай Северобайкальскын районно Соведэй гүйсэдкомой финансын таһагые даагша Клавдия Федоровна **Именохоевада** Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указаар **Буряадай АССР-эй габьяата экономист** гэһэн хүндэтэ нэрэ эзэргэ олгогдобо.

• • •

Капитальна барилгын талаар габьяатай байһанайнь түлөө, «Бурятгражданпроект» гэжэ проектнэ институдай түсэблэлгэ-үйлэдбэриин таһагай бүлэгые хүтэлбэрилэгшэ Маргарита Александровна **Матвеевада** Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указаар **Буряадай АССР-эй габьяата экономист** гэһэн хүндэтэ нэрэ эзэргэ олгогдобо.

УЛААН ТУГ, ҮНЭТЭ БЭЛЭГ

1986—1987 онуудай һүралсалай жилдэ Буряадай АССР-эй юрэнхы эрдэмэй һургуулинуудай хэр эзэргээр бэлдэһэн тухай социалис мүрысөөнэй дүнгүудые республикын Министрнүүдэй Совет ба профсоюзуудай совет хараха үзэһэн байна. Республикын һургуулинуудэй дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй дүнгөөр, юрэнхы эрдэмэй бэ мэргэжэлэй һургуулийн реформые амжалтатайгаар бэелүүлхын түлөө социалис мүрысөө эмхидхэхэ талаар һайн хүдэлмэри ябуулаа гэжэ тэмдэглэгдэнэ.

1986—1987 онуудай һүралсалай жилдэ бэлдэхын түлөө, һургуулийн реформые бэелүүлхэ талаар социалис мүрысөө эмхидхэжэ гэжэ Хойто-Байгалай, Баунтын, Хяагтын, Түнхэнэй, Сэлэнгын районно Соведүүдэй гүйсэдкомуудай ба тэдэнэй арадай гэгээрэлэй таһагуудай, профсоюзуудай комитедүүдэй анхаралые хандуулха шухала гэжэ заагдаа.

КПСС-эй XXVII съездын шийдхэбэринүүдые бэелүүлхын төлөө

ТУЙЛАЛТАНУУДҺАА ТОБШОЛОЛ ХЭХЭЭР

Бүхы баялигаймнай эхин газар гэжэ тоолонобди. Тэндэһээ тогтууритай һайн ургаса абадаг, ямаршье жэлдэ талха тарыа, малай тэжээл болон бусад ургамалнуудые элбэгээр ургуулжа абадаг гэхэ гү, али газар тарыалангаа ашаг үрэ ехэ тайгээр эрхилжэ шададаг ажахынууд лэ бүхы һалбаринуудаа амжалтатайгаар хүгжөөнэ. Ороо һо тарыатай, малда эдюулхэ тэжээлтэй байбал, мяхан, һүн, нооһон гэхэ мэтэ ехэ эрэлтэй байбал, гүрэндэшье горитой худалдагдаха ха юм даа. Энэ арсалтагүй.

Иигээд ерэхэдээ урдаа бариха, бөөмэйлхэ, эдэн ёһоор ашаглаха юумэмнай газар болоно бшуу.

Энэ талаар манай Хяагтын районой ажахынуудта һүүлэй хэдэн жилдэ бага бэшэ худэлмэри ябуулагдана гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Жэшээлхэдэ, 1986 оной ургасада ашаг үрэ үгэхөөр 140,3 мянган тонно органическа болон 1610 тонно минеральна үтэгжүүлгэ бүхыдөө 27 мянга гаран гектар газарта оруулагдаһан байна. Үнгэрэгшэ хабар-зуной хаһада 9351 гектар газар нэгэ дахин, 4,5 мянган гектарынь хоёр дахин һалагдаа. Газарай хүрьһэ үндэһөөрнь, мүн дээгүүрхииень һайжаруулха зорилготойгоор элдэб агротехническэ хэмжээнүүд бэелүүлэгдэ.

Эдэ бүгэдэ өөрынгөө аша үрые ябала хөрюулае. Үнгэрһэн хабар, эун, немарай сагай уларил тиимэшье һайн байгаа гэхын аргагүй. Зунай эхээр хура бероо ябала оробошье, намар тэсшэ хуурай байжа, бүхы ургамалнуудай ургасада, һайнаар эдэшэлгэдэнь мууса нүлөөлөө. Тиибэ ябашье район дотор бүхы тарыалангай гектар бүриһөө дунда зэргээр 12,7 центнер ороо һон абтажа, хамта 455 мянга шахуу центнер тарыан ажахынуудай тоогууд дээрэ буулгагаа һэн.

Нёдондо жилдэ районой олонхи ажахынуудта горитой газарта тарыан эршэмтэй технологиин ёһоор ургуулагдажа, ургасын гарасые нилээд дэшэлүүлээ. Илангаяа газарай хүрьһэ элдүүрилхэ, тэндэнь үтэгжүүлгэ оруулха, үрэһэ тариха, ургасынь хойноһоо харуу ньһалхеа эхилээд, энэ технологиин заабаринуудай жэншэдгүй нариная бэелүүлэгдэһэн, бүхы худэлмэриин эрхим шанартайгаар хэгдэһэн газарта аша үрэнь бүришье ехэ байба. «Заря» колхоздо Дээдэ-Мочэнко гэжэ газарта 105 гектар сэбэр паар дээрэ эршэмтэй технологи хэрэглэгдэжэ, бүхы заабариинь ёһоор тарилга хэгдэжэ, полиин гектар бүхэнһөө 40,6 центнер шэниисэ сохигдоо. Худэриин совхозой нэгэдэхи трактورна бригадада (бригадирынь В. С. Бадмаев) Баян-Булагта 143 гектар тарыалан дээрэ түрүүшынхээ энэ технологи хэрэглэгдэжэ, гектар бүхэнһөөнь 28 центнер шэниисэ абтаа. «Родина» колхозой Г. П. Тимофеев, А. Г. Тимофеев гэгшэдэй хүтэлбэрилдэг бригадануудта 1500 гектар сэбэр паар дээрэ эршэмтэй технологи нэбтэрүүлэгдэжэ, гектар бүхэнһөөнь баһал 28 центнер ургаса хуряагдаа. Энэ түрүү технологиие хэрэглахэ гэшэ али аэргэ ашаг байһаниие эдэ жэшээнүүд элитээр гэршэлнэ. Дээрэ дурсагдаһан Худэриин совхоздо, «Родина» колхоздо юрын лэ аргаар тарилга хэгдэһэн газарһаань гектарай дунда эзргээр 18,5—20 центнер тарыан хуряаг даа ха юм.

Тэрэшэлэн эршэмтэй технологиие миил ёһо тэдысэ хэрэглэнэн, бүхы худэлмэриинь нарин болзор соо, һайн шанартайгаар хэжэ шадаагүй газарта мүртэй ашаг үрэ абтагүй. «Пограничный» совхозой тарыалан ехэнхидээ элиэлиг муу хүрьһэтэй ааб даа. Тиигэбэшье үрэнэ хожомдуулжа тарыал, тусхай химическэ эүйлөөр ургасын бүртаг ногоо сэбэрлэхэ худэлмэриие саг соонь хэзгүй дээрэнээнь эршэмтэй технологи хэрэглэжэ тариһан газарһаань гектарай ороодоол 11,3 центнер ороо һон хуряагдаа. «Дружба» колхозой тарыалангай хүрьһэнэй үрэжэл «Родина» болон Ранжуровай нэрэмжэтэ колхозуудайхиһаа заахашье дутуурүй. Тэндэ эршэмтэй технологиие нэбтэрүүлэх хэрэгтэ ёһо тэдысэ хандаһан дээрэнээнь «Дружба» колхоздо сэбэр паарайнь нэгэшье полиһоо гектарай 22 центнерһээ дээшэ ургаса гараагүй.

Эгээл эндэ зарим ажахынуудта газар тарыалан эрхилэлгын үшөөл хангалтагүй муу байһаниинь элирнэ. Гансахан полинуудай буртаг ногооной сэбэрлэгдэзгүй дээрэһээ хэды ехэ ургаса хосороо гээшэбі Олохон колхоз, совхозууд органическа болон минеральна үтэгжүүлгые үшөөл аша үрэ ехэтэйгээр хэрэглэжэ шаданагүй. Шэбхые ехээр обоолжо, бусад үтэгжүүлгэтэй холижо хэрэглэхэ а р г а тоогдоногүй. Минеральна үтэгжүүлгые локальна аргаар гэхэ гү, али үрэнэнтэй адли хүрьһэндэ доошонь оруулха заабари хүсэд сахигданагүй.

Олохон ажахынуудта I ба II сортын, эрхим шанартай үрэнэ бэлдэхэ, тэрэниие шанаржуулха эрилтэ гүйсэд дүүргэгдэнэгүй.

Баһал иимэрхүү дутагдалнуудһаа болжо, районой тарыан ажалай албан ажахынуудайнгаа адууһа малые элдэб янзын, элбэг тэжээлээр хангаха асуудалые үшөөл шиидхэжэ шаданагүй бшуу.

Үнгэрһэн жилдэ олохон ажахынуудта сабшалан дээрэнээ үбһэ ногооной, мүн кукурузын газарай зарим участогуудһаа муу бэшэ ургасын абтабашье һаань, адууһа мал тэжээлээр хүсэд хангагдаа гэхын аргагүй. Бүхыдөө бэлдэхэгдэнэн тэжээлые малай условно толгой бүхэндэ хубаахада 14,5 центнер тэжээлэй единиц болоно. Харин мал ажалай бүхы продукци абаха түсэбтэ даабариие амжалтатайгаар, үлүүлэн дүүргэхэн тула малай условно толгой бүхэндэ 20 центнер тэжээлэй единиц хэрэгтэй ха юм.

Гушаад жилэй саана, Бүхэсоюзна «Знание» бүлгэмэй һая бии болоод байһан үедэ бүхы Улаан-Удэ дотор ябуулагдадаг лекционно худэлмэриие гансахан эмхидхэлшэ эрхилдэг байһан гэжэ тус бүлгэмэй Октябрьска районно конференци дээрэ үнинэй лекторнүүдэй нэгэн, Зүүн Сибириин соёлой институдай доцент К. Г. Полонных тэмдэглээ.

Харин мүнөө байдалынь тад ондоо болоо. Гансал Октябрьска райондо бүлгэмэй 50 эхин эмхи тоологдоно. Партийна комитедүүдэй томилһон лекционно пропагандын 196 эмхидхэлшэ худэлнэ. Тэдэнэй эрхилдэг 196 аудиториде паспортизаци үнгэргэгдэнхэй. Лекциннүүдэй 38 цикл уншагдана, арадай 10 университет, 29 лектори болон кинолектори худэлнэ. 1986 ондо бүхыдөө 2713 лекци түсэблэгдэдэһэн байгаа һаа, арбан һара соо 4030 лекци уншагдаа. Эдэ мэтээр тоолоходо, районно эмхиин дүүргэнэн худэлмэри элэсэр харагдана.

Бүлгэмэй районно эмхиин правлениин түрүүлэгшэ СССР-эй АН-ай Сибириин отделениин Буряадай филиалай экономическа шэнжэлгэнүүдэй таһагые даагша Б-М. Б. Балдановай хэһэн тоосооте элидхэл соо районой лекторнүүдэй худэлмэридэ хабаатай нилээд олон тоо, бариманануд дурадхагдаа. Гэбэшье КПСС-эй XXVII съездын шиидхэбэринүүдэй үндэһөөр энэ худэлмэриие шэндэхэн хубилгаха талаар район дотор ямар хэмжээ ябуулгануудай бэелүүлэгдэжэ байһан тухай хүсэд хэлэгдээгүй гэнэн тобшолол хэхээр.

Урданайхидаал элидхэлшэ районно эмхиин тоосооте үсэ соо дүүргэнэн хэмжээ ябуулгануудые тооложо, хэдэн һайн жэшээ, дутуу дунданууде багa сага нэрлээд ла, үнэзгы шэнжэлэл хэжэ шадаагүй гэжэ һанагдана. Шэндэхэн хубилгалгые саашадань ялгаад бэелүүлхэ тухай тодорхой шэглэлнүүд хараалагдаагүй. Жэшээнь, районой 280 лекторнүүдэй хахадынь лэ лекциннүүде уншана. Мүн бүхы лекциннүүдэй ехэнхи хубинь 50-яад эрдэмтэдтэ хүртэнэ. Правленийн научно-методическа секциннүүд һулаар худэлнэ. Шэнэ лекторнүүд хүмүүжүүлэгдэнэгүй. Научно-техническэ мэдээнэй университет худэлмэрез имагтал саарһан дээрэ ябуулна.

Үзэл сурталай худэлмэри

Тодорхой хэмжээнүүд хараалагдаагүй

Зүгөөр эдэ дутуу дунданууде нэрлэхэнээ сааша худэлмэрез һонирхолтой, хүн зондо туһатай болгохо талаар тодорхой дурадхалнууд Б-М. Б. Балдановай хэһэн элидхэл соо хэгдэгүй.

КПСС-эй Октябрьска райкомой секретарь Р. П. Сафонов районно эмхиин худэлмэриин талаар шүүмжэлхы ажаглалтануудые хэлгээр өөрынгөө үгые хизаарлаа.

Тоосооте элидхэл соо районой барилгын эмхинүүдтэ лекционно худэлмэри һулаар ябуулагдана гэжэ тэмдэглээ. Гэр барилгын комбинадай парткомой секретарь Б. Д. Лубсанов энэ ажаглалтын зүбөөр хэгдэһэниие тэмдэглээ. Тэд үгэез үргэлжэлүүлхэдээ, барилгын талмайнуудта лекциннүүдые эмхидхэхэнь хүшэр байна гэжэ тэрэ гомдобо. Саашань үгэ хэлэгшэ бригадна подрядай аша туһа, худэлмэришэдэй һуудал байдалые һайжаруулга тухай тогтоод, үзэл сурталай худэлмэридэ тусгаар анхарал хандуулангүйгөөршье кадрнуудай дутагдал гэхэ мэтые усадханабди гэжэ мэдүүлбэ.

Районно шатын лекторнүүдэй манай үйлэдбэри тушаа зарим тэдыі мэдээтэй болоод, предприятидамнай ерэжэ лекци уншаа һаань, зохид байна гэжэ нарин сэмбын комбинадай лабораториие даагша, «Знание» бүлгэмэй эхин эмхиин түрүүлэгшэ Л. Н. Юрьева тэмдэглээ. Комбинадай хамтын байрада Октябриин 70 жилэй ойдо зорюулагдаһан лектори худэлжэ захалаа. Түрүүшын лекци ороной социально-экономическа хүгжэлтые хурдадхаа энээндэ гаргашалха баатай болоно. Гол худэлмэриингоо хажуугаар энээниие үрдихэнь бэрхэтэй. Тиимэһээл энэ төмөөр лекци уншаха дуратайшуулай тоо үсөөрнэ. Иимэ ушарта юу хэхэ ёһотойб гэбэл, эдэ лекторнүүдые ниитын бусад даабариинуудһаа сүлөөлхэ хэрэгтэй. Тиихэдэл энэ төмөөр уншаха дуратай хүнүүд олошорхо гэжэ үгэ хэлэгшэ һанамжалба.

Гансал захирэлтаар лекторнүүдые бии болгодог бэшэ юм. Тэдэниие хүмүүжүүлхэ, тэдээндэ туһалха хэрэгтэй гэжэ Буряадай филиалай экономическа шэнжэлгэнүүдэй научна худэлмэрилэгшэ Р. Н. Сперанская хэлэбэ. Илангаяа Октябриин 70 жилэй ойдо бэлэдхэл худэлмэрез хэр шэнэдхэн хубилгажа шадаһыемнай гэршэлхэ сһотой гэжэ тэрэ тэмдэглээ.

Бүхыдөө 7 хүн элидхэл зүбшэн хэлсэлгэдэ хабаадаа. Энэнь үсөөн гэшэ ааб даа. Зариманиинь ябала һонирхолтой һанамжануудые элирхэйлээ. Гэбэшье район дотор ябуулагдадаг лекционно худэлмэри һайжаруулха туша тодорхой шэглэлнүүд конференци дээрэ заагдаагүй. КПСС-эй райкомой, партийна организациннуудай энэ худэлмэриие залан хүтэлбэрилхэ ябадалда хабаадалга туша ёһоор хэлэгдээгүй. Энэ конференциде бэлэдхэлшье Октябрьска райондо лекционно худэлмэриие яагаад эмхидхэгдэдэгые гэршэлээ.

Мүнөөнэй байдалһаа гарахынь тула нэн түрүүн КПСС-эй райком бүлгэмэй худэлмэридэ хандалгаяа үндэһөөрнь хубилгаже, тэрэнэй правленитэй, научно-методическа секциннүүдтэй, эдэбхитэй лекторнүүдтэй хамта лекционно пропагандын байдалые үшөө дахин шүүмжэлхы ёһоор хаража үзөөд, партийн XXVII съездын шиидхэбэринүүдэй үндэһөөр тэрэниие шэндэхэн хубилгаха талаар тодорхой хэмжээнүүдые хараалха үялгатай.

Н. БАДМАРИНЧИНОВ,
манай корр.

Үзэл сурталай худэлмэриин эдэбхитэд

АЖАЛАЙ ЭДЭБХИИЕ ДЭМЖЭХЭ

Республикымнай һаалишад үнгэрһэн жилдэ үнөэн бүриһөө 2000 килограмм һү һааха зорилго урдаа табинхай ажаллаа. Энэ үүсхэлые районоймнайшье һаалишад булта дамжэн, муу бэшэ дунгүүдые туйлаһан байна. Туранай болон Түнхэнэй совхозуудта үнөэн бүриһөө хоёр мянганһаа дээшэ һүн һаагдаа. Мүн «Маяк», «Сибиряк» колхозууд болон Саяанай совхоз энэ үндэр дүн туйлаа һэн. Ажахынуудаймнай 9 фермын коллективүүд үнөэн бүриһөө 2000 килограммһаа дээшэ һү үйлэдбэрилөө гээшэ. Мүн 68 һаалишад үнгэрһэн жилэй туршада үнөэн бүриһөө 2100 килограммһаа дээшэ һү абажа, мүнөө үбэлжэлгын үедэ ажалаа улам эршэдхэжэ байнхай.

Райомнай үнгэрһэн жилдэ 9400 тонно һү гүрэндэ тушааха үялгатай ааб, 10,1 мянган тонно тушаагаа гэхэ гү, али түсэбөө 108 процент дүүргээд байгаа. Энэ дүн хадаа бүхы һаалишадаймнай хүсэл ороллолгын аша үрэ гэжэ һанагдана.

Манай «Восточные Саяны» колхозой һаалишадай дүнгүүд бирагүйхэн даа. Үрэанда жилэйхидэ орходоо, үнөэн бүриһөө 87 килограммаар бага һүн һаагдаа. Декабрь һарада үнөэн бүриһөө 112 килограмм һүн үйлэдбэрилэгдэһэн байна. Харин Таһархайн фермэ урда жилэйхидэ орходоо, үнөэн бүриһөө һаамые 61 килограммаар дээшэлүүлээ.

Би өөрөө нёдондо үнөэн бүриһөө 2684 килограмм һү һаагаа һэм. Тэд дүнгүүдній үшөө үндэр байха аргатай гэжэ би хэлэхэ байнаб. Фермэзрээ 2000 килограмм һү үнөэн бүриһөө һааха арга боломжо бии. Зунай бэшээриин үедэ, малай садхаланда һаам балайшье дээшэлнэгүй. 1985 ондо манай колхоз ниитын малда будүүн тэжээл багаар бэлдэһэн юм. Тэрэнь хабарай хагсуу үедэ дууһажа, үнөэдэй һаам эрид доошолһон байна. Тэд үнгэрһэн жилдэ урданайхияа һургаал болгожо, үбһэ, силосэ һайн бэлдэхэ гэжэ найдаһамнай, бүтээгүй. Энэ үйлэжэлгэдэ манай колхозой мал тэжээлээр оройдоол 65 процент хангагданхай. Үбһэн, силос үбэлжэлгын дүүрэтэр хүрэхэгүйнь ааб даа.

Эдэ бүгэдые хараадаа абан, колхозоймнай правлени намараар хоёр бригадэ эмхидхэ һэн. Хойморой нуур дээрэхи лабораториие даагша, «Знание» бүлгэмэй эхин эмхиин түрүүлэгшэ Л. Н. Юрьева тэмдэглээ. Комбинадай хамтын байрада Октябриин 70 жилэй ойдо зорюулагдаһан лектори худэлжэ захалаа. Түрүүшын лекци ороной социально-экономическа хүгжэлтые хурдадхаа энээндэ гаргашалха баатай болоно. Гол худэлмэриингоо хажуугаар энээниие үрдихэнь бэрхэтэй. Тиимэһээл энэ төмөөр лекци уншаха дуратайшуулай тоо үсөөрнэ. Иимэ ушарта юу хэхэ ёһотойб гэбэл, эдэ лекторнүүдые ниитын бусад даабариинуудһаа сүлөөлхэ хэрэгтэй. Тиихэдэл энэ төмөөр уншаха дуратай хүнүүд олошорхо гэжэ үгэ хэлэгшэ һанамжалба.

Гансал захирэлтаар лекторнүүдые бии болгодог бэшэ юм. Тэдэниие хүмүүжүүлхэ, тэдээндэ туһалха хэрэгтэй гэжэ Буряадай филиалай экономическа шэнжэлгэнүүдэй научна худэлмэрилэгшэ Р. Н. Сперанская хэлэбэ. Илангаяа Октябриин 70 жилэй ойдо бэлэдхэл худэлмэрез хэр шэнэдхэн хубилгажа шадаһыемнай гэршэлхэ сһотой гэжэ тэрэ тэмдэглээ.

Бүхыдөө 7 хүн элидхэл зүбшэн хэлсэлгэдэ хабаадаа. Энэнь үсөөн гэшэ ааб даа. Зариманиинь ябала һонирхолтой һанамжануудые элирхэйлээ. Гэбэшье район дотор ябуулагдадаг лекционно худэлмэри һайжаруулха туша тодорхой шэглэлнүүд конференци дээрэ заагдаагүй. КПСС-эй райкомой, партийна организациннуудай энэ худэлмэриие залан хүтэлбэрилхэ ябадалда хабаадалга туша ёһоор хэлэгдээгүй. Энэ конференциде бэлэдхэлшье Октябрьска райондо лекционно худэлмэриие яагаад эмхидхэгдэдэгые гэршэлээ.

Мүнөөнэй байдалһаа гарахынь тула нэн түрүүн КПСС-эй райком бүлгэмэй худэлмэридэ хандалгаяа үндэһөөрнь хубилгаже, тэрэнэй правленитэй, научно-методическа секциннүүдтэй, эдэбхитэй лекторнүүдтэй хамта лекционно пропагандын байдалые үшөө дахин шүүмжэлхы ёһоор хаража үзөөд, партийн XXVII съездын шиидхэбэринүүдэй үндэһөөр тэрэниие шэндэхэн хубилгаха талаар тодорхой хэмжээнүүдые хараалха үялгатай.

Н. БАДМАРИНЧИНОВ,
манай корр.

ХАНАМЖЫН АШААР

Ахын районой «Коммунизм» колхозой хоёрдохи отделениин хэдэн олон гүүртэ мал үбэл, хаберай һарануудта Тиссэ нүгын хойто табсангай энгэр өөдэ дабажа, хэгдан ногоондонь атержан бэлшэдэг. Колхозой һүрэг Шудхалайн-Эхин, Буурал-Морито, Сархи, Харагол, Забит гэһэн холын бэлшээринүүдтэ зоридог. Үбэлжөөндэ ороой ородог, хабарзаанда эртээр гарадаг.

— Эрид энгэртэй хада уулануудые дабажа дадаһан хурса туруутай һарлаг, хайнагуудурдилдэн шэмэтэ ногоондонь бэлшэдэг. Хадын мал амтатай ногоогоо танидаг. Үлэтэй ногоо бэдэрээд, хамаг хада уулын ороогоор дүүһынь тойрохо. Тэзд ондоо хаана ошохоб, байһан үбэр, уулын обоо сообоо болдогуудые тойроол гүб даа. Уйтан жалга соогуур малые олоор байлгажа, хешалдуулжа огто болохогүй,— гэзд ажал хэрэгтэй уг удхые һайн мэдэхэ отделениие эрхилэгшэ Георгий Нанзатович Аюшеев зүб баримтануудые дурдан ябадаг.

Үе наһаараа мал дахажа дадаһан, Балшаргана жалгын баруун добуун дээрэ дайнай ба ажалай ветеран Жамса Тулаевич Унжуевай түбхинүүлһэн байра ержына. Жамса Тулаевые хүбүүн ябахаһаань мэдэхэб, тэрэ хамтын зөөри гамһаха, арьбадхан хүгжөөхэ хэрэгтэ ехэхэн хубитаяа оруулһан хүн. Дайнай дүлэн соогуур Москвае хамгаалалсаһан, Смоленск хүрэһэн. Тулалдаанай үедэ хүндөөр шархатажа, госпиталиин һүүлээр дайнай инвалид болоод, нютагаа бусажа ерэһэн юм. Шархаяа бага эзргэ эдэгээгээд, Жамса Тулаевич юундэ миин һуухамниб, адуу мал дахажа бэсэ дадхааха, хүүшан түхэлдөө орохо гэһэн бодолоо бэлүүлжэ шадаа һэн. Тэрэ гэһээр дүшэ гаран жэл соо хамтынгаа баялигые арьбадхалсана. Дайнай инвалид хүниие хэншье ажалла гэжэ хэлэхэгүй. Тэзд хамтын ажалай түбхинэхэһөө эхилжэ, МТФ-е дэзгшаар, правленийн гэшүүнэзр оло дахин һүнгагдаа.

Жамсын анхан харуулһаһан залуу һүрэгүүд колхозой малай тоо толгойдо саг соогоо тараагдажа ябала олошороо, мүн жэл бүри гүрэндэ тушаагдажа, мүнгэ зөөришье нэмэзгээ.

Һарлаг малые жилэй дүрбэн сагта хэзрэ холуур адуулжа, он жэлнүүдые үнгэргэхэ гээшэ хүшэр хэрэг. Колхозойнгоо үбһэ, зеленко, бусад тэжээл гамнаха, нөөхэ хэрэгтэй, мүн баһа дутын бэлшээринүүдшье гамтай гээшэл. Гамнаха, нөөхэ гээшые балай тоодоггүй ушарнууд ябала байдаг. Малшан хүнэй өөрын хэшээл, оролдолго гээшэ эндэ хэрэгтэй. Жамсын жэшээгээр ажахын олон малшад түрүү эзргэдэ гараһан байха. Жамса Унжуев һарлаг тугалнуудые хэзрэ түлжүүлхэ хэрэг үргэнөөр хэрэглээ. Тэрэниень 50 жилэй ойн нэрэмжэтэ колхозой малшад үргэнөөр дэмжээ. Жамса жэл бүхэндэ 100 һарлаг үнөэнһээ 80—95 тугал түлжүүлдэг байба.

Олон жилдэ һарлагуудай тоо толгой үсхэбэрилхэ хэрэгтэ Жамсын габьяаа гүрэн түрэмнай үндэрөөр сэгнэжэ, «Шэн габьяата ажалай түлөө, В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жилэй ойдо», мүн баһа «Ажалай шэн габьяагай түлөө», «Ажалдаа шалгарһанай түлөө» медальнуудаар, хожомынь «Хүндэлэлэй Тэмдэг» орденоор шагнаа һэн. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай дүүргэһэнтэй дашарамдуулһан ойн баярай медальнуудаар, Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай нэгэдэхи шатын орденоор шагнагданхай. Жамса Унжуев малшан ябаха үедээ Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй депутадаар һунгагдаа һэн.

Д. ДУГАРОВ.

Ахын район.

ШАХАМАЛНУУДАЙ ШЭГНҮҮР ЯАГААД НЭМЭНЭБ?

ФОТОРЕПОРТАЖ

Заха холын Захааминай районой Цахирай совхозой Хантури гэжэ ѣазарта шахамалнуудай гүүртэ оршодог юм. Эндэ нэгэ доро 200 үхэр байлгажа эдеэлүүлхэ уужам байра бии.

— Шахагдажа бэйнан малаа һаяхан шэгнэжэ үзэхэдэмнай, үхэр бүхэн шэгнүүрээ сүүдхэдэ дунда эзргээр 800—900 граммаар нэмэгэһэн байба. Хайшан гээд шахамал үхэрнүүдэй шэгнүүр иимэ ехэзр нэмэзгдэдэг болооб гэхэдэ, дулаан, һайн байра, бүйлуулагдаһан тэжээл, оролдосотой нарин харууһан хэрэгтэй. Миниий хүтэлбэрилдэг гүүртэдэ була залуушуул хүдэлнэ. Комсомол-залуушуулай коллектив гэжэ нэртэй юм,—гэжэ гүүртые даагша, КПСС-эй гэшүүн Валентина Банзаракцаевна Донсорунова хөөрэнэ.

Түргэн түлжүүлэгдэжэ байһан үхэрнүүд ямар рационоор хооллуулагданаб гэжэ һонирхобобди. Талха тарыанай зүйлнүүдые, һолоомо холижо бүйлуулһан, эһээһэн бүлеэхэн бурдууг эртэ үглөө-үүр үхэрнүүдтээ уулгаад, байрааһаань гөзөашань гаргажа, уужам хорёо соо үбһэ, һолоомо эдюулнэ. Үдэр бүхэндэ 2 килограмм үбһэн, 5 килограмм сенаж, 15 килограмм силос, 3 килограмм холимол тэжээл үгтэнэ.

— Январь һара соо 46 толгой, үхэр бүхэниие 400—450 килограммда хүргөөд, гүрэндэ тушаахабди,—гэзд Валентина Донсорунова хэлэнэ.

В. Б. Донсоруновагай хүтэлбэрилдэг гүүртын тээ саана Максим Дамбаевай ударидадаг бригадын малшад гэр бүлөөрөө мүнөө 190 толгой залуу эбэртэ бодо мал харуулна. Эдэмнай бултадаа мал ажалай түрүү аргые һайн мэдэхэ зон. Үнгэрһэн һарада буруу бүхэнэй шэгнүүр сүүдхэдэ дунда эзргээр 600—700 граммаар нэмэгдэһэн байна. Максим Дамбаев Дудари нүхэртээ, Цырендоржо хүбүүнтээ мал шахаха ажалаа һайнаар эмхидхэжэ, мяха гүрэндэ худалдаха жэлэйнгээ түсэбые амжалтатайгаар дүүргэнэй.

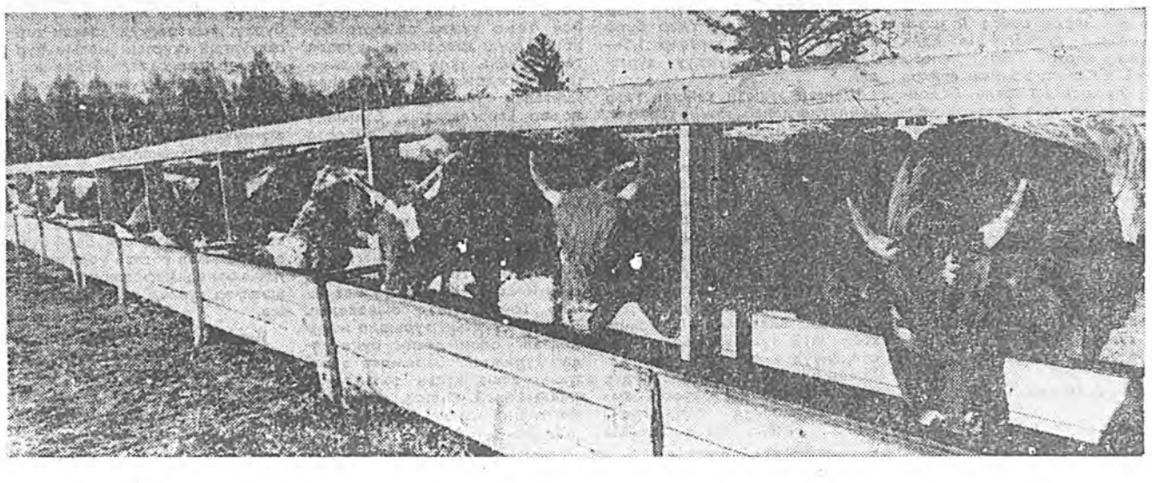

ЭУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Тракторист Аюр Лыгденов. 2. Гүүртые даагша Валентина Донсорунова [эүүн гарһаа] малшад Игорь Донсорунов, Владимир Дугаров, Виталий Цырендоржиев, Владислав Соктоев. 3. Үхэрнүүд эдеэлүүлэгдэнэ.

С. БАЛДУЕВАЙ фототекст.

...НАЙ ХОЁРДОХ... МЭРГЭЖЭЛ

...Н. А. Спенд... ...тэ оперо болс... ...демическэ театр... ...врач Сергей Ш... ...обадахи жэлэ... ...удэлжэ байнхай... ...й багаhаа дуу... ...олон тоото... ...дэдэг байhан. ...рач болохо гэ... ...айгаа. Үшөө дэ... ...hуража байхаа... ...нүүдынь хэб... ...лдэб конферен... ...дажа эхилэ... ...стов-на-Дону х... ...вкодо ерэ... ...мэриин hүүл... ...хүгжэмэй-баг... ...та орожо, инс... ...лгада орожо... ...шөөгыт гэжэ... ...Сольно дуунай... ...цент А. Беляе... ...ерэhэн айлш... ...дуулахыень е... ...байгаа. Тиигэж... ...энэй шабинь... ...дүүргэхэдэнь... ...театрта уряа... ...ерэ медицинзэ...

...кэ Сергей Шуц... ...эргэжэлээр... ...хүдэлмэриин... ...нь бэшэhэн м... ...ья, харин з... ...ерын партитур...

...ГЭРНҮҮДЫЕ ТО... ...НЕВ. Юhэн... ...уудые бариха... ...аллопрокат бо... ...87 оной февр... ...ссоогоор Мо... ...огическа завс... ...инскэ цементн... ...коллективүүд... ...hаяхан эльгэ... ...н иимэ гэрнүү... ...орайон Молда... ...давуренгойжи... ...сездын түрүүш... ...д урэанда жэл... ...он юм. Хоёр... ...нефтиин боле... ...сын 120 гара... ...болон алба... ...отэ орожо т... ...табан жэлэй... ...ун Сибириин н... ...э олзоборил... ...hаа дээшэ дэ... ...олбосон түхэл... ...республикын т... ...хоохо юм. ...ави—Уренгой... ...э жэгдэ hайна... ...үүдые ашагла... ...хурдадхаhан... ...эглэлтэй поез... ...риалнуудаар б... ...үхеэрэлгэнүүд... ...гүйгеор хан... ...кын барилгы... ...н заводуудта... ...эн индексээр... ...гдэдэг. Тиигэж... ...жэ хоёр халд... ...эмхидхэхэ... ...-Амарай ту... ...понко болон д... ...рин тосхонуудь... ...дүй дүршэл... ...ренгойдо «Се... ...ло микрорайо... ...ь бариха гэ... ...й. Байрын г... ...р социальна б... ...hуудалай хэрэ... ...үүд нэгэн до... ...юм.

...ТРАТАНАЙ БУУ... ...МУУДЭЙ ФЕС... ...hайн дуратай... ...ншалгын талы... ...республиканы... ...фестиваль эн... ...рөө. ...дус хүйтэндэ... ...аргаар ба сан... ...айн мүлhэн м... ...а, тундрые м... ...уул түхай м... ...улгаhан «В ... ...о солнца» гэ... ...рэнэ. Нүгөө ... ...кумай аяма... ...й бэшэ. Сул... ...н түхайгаа р... ...буулгаа. Хада... ...л мүрэн дээгү... ...гэрhэн амараа... ...кино-тоосоо ... ...ильмүүдые ... ...лга түхай кин... ...айгаа. Орео хүш... ...фильм бу... ...ый шангай түр... ...болгогдоhон... ...э. ...мера бариhан... ...рөө hайхан ... ...лэ hанаагаа ... Байгаали х... ...гые тэрэ бүри... ...рологическа З... ...зорюулагдаhан... ...жюри эрхим г... Харагшадай ... ...лгогдоо.

...ДАЙ ХАНИ НУ... ...МАГТАН ДУУЛ... ...ВА. «Хани бари... ...аха, гээшэ ми... ...уулга мүн» гэ... ...катай эдэ үгэ... ...комсомолой ... ...казах поэт Му... ...зохёохы ажал... ...удые элирхэй... ...hаяхан Москв... ...уудай түбэй б... ...охёохы ажал я... ...арадуудай хан... ...ературенуудай ... ...оон» гэhэн ур...

...ой Уран зохёо... ...ой правленин... ...ктар Шахановай... ...ые ород хэл... ...улhан шүлэгш... ...удэшые нээгэ... ...гүүд соо поэт... ...нүхэсэлые маг... ...рын ажалшад... ...рын ажалшад... ...hаа ажалшадые сү... ...ө найрамдалай түр... ...н түрэлтэнэй гэрэлтэ... ...ерэдүйн түлөө —... ...хэрэгтэ Ленинэй ами... ...ююун бэлигтэ ухаан... ..., дундаршагүй ха... ...хүсэнинь зорюулаг... ...гаа.

...ь тухай шэнэ номой... ...үд, хэблэлшэд хадаа... ...р Ильичэй образые... ...ха хэрэгтэ ялас гэмэ... ...ага хэрэгслэhэн байна. ...ном хадаа Ильичэй... ...ал, ажал ябуулга ту... ...зурагуудаар шэмэг... ...баримтата хөөрөөн... ...жо, В. И. Ленинэй... ...үзэйн материалнууд... ...логдоhон байна. Гэ... ...магтал энэзгээр хи... ...гүй, авторнууд пар... ...рхивууд соогуур бэ... ...үүдээ үргэлжэлүү... Ленинскэ темэдэ ав... ...й шэнээр хандажа, ...hэлэй ном бэлдэhэ... ...ождин баян hайхан ...ангые, мүн оюун бэ... ...теоретик, революци... ...ло хэрэгые эмхидхэг... ...ыень ушагшадай ...өөр, тодоор ойлгохо ...ө туhална. ...hаанhаань эхилээд, ...намтарай олон шэ... ...оо харуулагдаа. Ма... ...тние байгуулагшын ...зохёолнуудынь, тоо ...олон бэшэгүүдынь ...гол үндэhэн боло... ...Музейн хэдэн мин... ...онадууд соohоо эгээл... ...ууднь, эгээл hонин... ...ном соо оруулагдаа. ...балшар ба эдир ...өрэнэй үзэл бодолой ...гэ, революционно... ...бүүлгын эхин тухай ...н гурбан бүлэг до...

...ДА-гай ЦК-гай онсо... ...гай пленум дээрэ... ...-гай ЦК-гай Генераль... ...ретарь Наджибай хэлэ... ...гэ бүхы дэлхэйн арад ...эй дунда үргэнөөр hай... ...аба. Элидхэл соо най... ...тодорхойлогдоhон на... ...льна эблэрэлгын гол ...дые Афганистанай, ...садшье еронуудай оло... ...ө мэдээсэлнүүдые дэл... ...эн тараадаг хэрэгсэл...

...ДА-гай ХҮТЭЛБЭРИЙН ҮҮСХЭЛЫЕ hАЙШААНА

...ургэнөөр шэнжэлэн ...рилна. ...д түмэнэй дунда нэб... ...эн дэлгэрүүлэгдэhэн ...льна эблэрэлгын гол ...д орон дотор тогтуу... ...байдал хаhаха талаар ...улгдэнхэй байна гэжэ ...н «Хакикате никила... ...р» газетэ бэшэнэ. На... ...льна эблэрэлгэ эконо... ...ка hалбаринда дэлгэ... ...дэхэ байна. Орон до... ...убинин ажал ябуулгые ...хэ таарамжатай эрхэ ...д байгуулагдаха юм. ...элдүүрилдэг бүхы ...дэй аша түhые хараа...

...ЛЕНИНЭЙ СУРТАЛ МҮНХЭ

...ЫШЬЕ ye сагай үн... ...оо hаа, агуу багша ...тухай номууд уншаг... ...калуун анхарал татаг... ...иха. «Прогресс» хэб... ...барлагдан гараhан ...мир Ильич Ленин. ...дальнь ба ажал ...ньь» гэжэ ном бич... ...нүүдтэ, номой мага... ...а hаянай бин болоо. ...мир Ильич Ленинэй ...эн миллион хүн зон... ...дүтөөр hанагдадаг. ...врадтай хамта социа... ...аха дүү оронуудай ...бүхы коммунист... ...газар дэлхэйн түрүү ...бүхы хүнүүд энэ нэ... ...дэлэн, угаа дуратай... ...үлдэг. ...льна ба национальна ...аhаа ажалшадые сү... ...ө найрамдалай түр... ...н түрэлтэнэй гэрэлтэ ...ерэдүйн түлөө — ...хэрэгтэ Ленинэй ами ...ююун бэлигтэ ухаан ..., дундаршагүй ха... ...хүсэнинь зорюулаг... ...гаа. ...ь тухай шэнэ номой ...үд, хэблэлшэд хадаа ...р Ильичэй образые ...ха хэрэгтэ ялас гэмэ ...ага хэрэгслэhэн байна. ...ном хадаа Ильичэй... ...ал, ажал ябуулга ту... ...зурагуудаар шэмэг... ...баримтата хөөрөөн ...ө, В. И. Ленинэй ...үзэйн материалнууд ...логдоhон байна. Гэ... ...магтал энэзгээр хи... ...гүй, авторнууд пар... ...рхивууд соогуур бэ... ...үүдээ үргэлжэлүү... Ленинскэ темэдэ ав... ...й шэнээр хандажа, ...hэлэй ном бэлдэhэ... ...ождин баян hайхан ...ангые, мүн оюун бэ... ...теоретик, революци... ...ло хэрэгые эмхидхэг... ...ыень ушагшадай ...өөр, тодоор ойлгохо ...ө туhална. ...hаанhаань эхилээд, ...намтарай олон шэ... ...оо харуулагдаа. Ма... ...тние байгуулагшын ...зохёолнуудынь, тоо ...олон бэшэгүүдынь ...гол үндэhэн боло... ...Музейн хэдэн мин... ...онадууд соohоо эгээл ...ууднь, эгээл hонин... ...ном соо оруулагдаа. ...балшар ба эдир ...өрэнэй үзэл бодолой ...гэ, революционно... ...бүүлгын эхин тухай ...н гурбан бүлэг до...

...ЛЕНИНЭЙ ГЭРЭЭНЭЭС ЭЛИРҮҮЛЭЭД, ЭРДЭМ-ТЕХНИКЭЭР ХАРААЛАГДАНА

...ЛЭЭ ГЭЖЭ ЭНЭ ЭРДЭМ ТЭМДЭГЛЭЛ ГҮЙЦЭТГЭЖ

Дүлэтэ оюолнуудэй баатарнууд

КОММУНИСТ, ТЭМСЭЛШЭ

Буряад орондо Совет засаг тогтоогшодой нэгэн, большевик Георгий Иннокентьевич Камынинай түрэһөөр 100 жэлэй ой гүйсэбэ.

Георгий Иннокентьевич Камынинай эсэгэнь шулууша, пеэшэн барилгашанаар Верхнеудинскда хүдэлдэг байгаа. 1904 ондо Георгий Камынин Верхнеудинск хотын түмэр харгын деподо ажалайнгаа намтар эхилээ һэн. 1913 оной март һарада энэ хотодо эд хэрэглэгшэдэй «Экономия» гэжэ кооперациие эмхидхэлгэдэ тэрэ эдэбхитэйгээр хабаадаа бэлэй. Тус кооперациин гэшүүд Г. И. Камыниние правлениин түрүүлэгшээр һунгаһан юм. Энэ тушаалда Георгий Иннокентьевич 1922 он хүрэтэр хүдэлөө.

Хаанта засаг большевик партиие хорижо, партиин гэшүүдые хэрэгзыгээр мүрдэдэг, мушхэдэг байгаа. Энэ хэсүү үедэ хүдэлмэришэн ангиие эмхидхэхэ, нэгэдүүлхын тула большевик парти кооперативна эмхинүүд болон нэгэдэлнүүдые хэрэглэдэг һэн.

Прибайкалида кооперативна хүдэлөөн илангаяа үргэнөөр 1911—1912 онуудта дэлгэрээ бэлэй. Ажалша зоной һуудал байдалые хүнгэдхэхэ зорилготойгоор эмхидхэгдэһэн эдэ бүлгэмүүдэй бүридэлдэ хүдэлмэришэд, өёдолшод, приказчигууд, конторщигууд, багшанар ородог байгаа. «Экономия» бүлгэмдэ ганса март һарада 200 гаран хүн абтаһан байха юм.

Түмэр замшадай бүхэроссин забастовкын үедэ, 1905 ондо Георгий Камынин революционно тэмсэлдэ хабаадажа эхилээ. Тэрэ хүдэлмэришэнэй дружинын сэрэгшэ байгаа. 1917 ондо Ленинэй партиин гэшүүн болоһон Георгий Иннокентьевич Камынин Октябриин хубисхалай һүлдэ — Советүүдэй засаг тогтоохын түлөө тэмсэгшэдэй эзэргэдэ жагсаба. Граждан дайнай үедэ Сибириие эзэлһэн сагаантан большевигүүдые, арадай засаг тогтоохын түлөө тэмсэлшэдые мүрдэжэ, хэрээгыгээр хюдадаг һэн. Теэд тэдэнэй эзэрлиг асшада эсэргүүсэлгэ үргэдэжэл байгаа бэлэй. 1918 оной һүүл багта Верхнеудинск хотодо Прибайкалиин большевик нюуса комитет эмхидхэгдэжэ, Георгий Камынин энэ комитедэй гэшүүнээр һунгагдаба. Комитедэй даабаряар хотын ажалшадай дунда сагаан гвардеецүүдтэ болон интервентнүүдтэ эсэргүү агитаци ябуулдаг, Прибайкалида Совет засаг тогтоохо хүсэнүүдые нэгэдүүлгын, эршэтэй шанга тэмсэлдэ элсүүлгын хүдэлмэридэ тэрэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаа.

Георгий Иннокентьевичэй хүтэлбэрилдэг эд хэрэглэгшэдэй «Экономия» кооперацида нюуса партийна бүлэг эмхидхэгдээд, большевигүүдэй Прибайкалиин комитедэй харюусалгатай даабаринуудые амжалтатайгаар дүүргэдэг һэн. Г. Камынинай хүтэлбэрилгэ доро тус бүлэгэй гэшүүд партизанска отрядуудые эдеэ хоолоор, буу зэбсэгээр, эм домоор хангадаг байгаа. Энэ